

De twintiger jaren, na de wrede lange oorlog, waren stormachtige jaren in de kunsten. Er ontstond een grote onrust in de kulturele centra van de wereld die zich in ons land uitte in het ontstaan van de nieuwe zakelijkheid. Theo van Doesburg stichtte in 1917 het tijdschrift 'De Stijl' om de nieuwe principes van nuchterheid, klaarheid en logika te verspreiden. Mondriaan was een der belangrijkste figuren van deze beweging die van grote invloed is geweest op de beeldende kunst, de architectuur en de literatuur.

Uit de Stijl-beweging kwam voort het Dadaïsme als een systematische verstoring van vaststaande waarden, ofschoon een kunstenaar als Schwitters wel degelijk beïnvloed was door de waarden van het voorafgegane Kubisme. Schilders als Braque en Gris hadden in hun olieverfschilderijen al een soort collage techniek beoefend die Schwitters met andere materialen overnam.

Het Dadaïsme ontstond bijna tegelijkertijd in New York, Parijs en Zürich - en in Duitsland werd Kurt Schwitters de onbetwiste leider. Het woord Dada had op zich geen enkele betekenis, men had het toevallig gevonden in een encyclopedie van Larousse en het Dadaïsme was in wezen een revolterende opstand van intellectuelen tegen versleten konventies. De kunstenaars beroemden er zich op dat zij anti-esthetisch waren, anti de versleten schoonheden van het verleden. Schwitters noemde zijn collages, schilderijen, bouwwerken en gedichten MERZ-kunst. Het woord Merz had geen enkele betekenis - hij had het woord geknipt uit een affiche van de Commerz Bank. Merz klonk voor hem als muziek en later zou hij getuigen: 'Merz bin ich'⁴). In de geschiedenis leeft hij voort als 'Der Merz Künstler'.

Schwitters had vele vrienden in ons land en de belangrijkste was ongetwijfeld de architect en schilder Theo van Doesburg, die als schrijver, mentor en organisator van grote invloed is geweest op de nieuwe ontwikkelingen van die jaren. Schwitters en Van Doesburg besloten in het voorjaar van 1923 een veldtocht in Nederland te organiseren om het Dadaïsme te propageren en de mensheid door de kunst te bevrijden⁵). Men had gehoopt dat kunstenaars als Arp en Tzara ook mee zouden doen, maar dit stuitte af op de te hoge kosten. Uiteindelijk werden de voordrachten en lezingen gehouden door Van Doesburg, zijn vrouw Petro en Schwitters, een enkele maal geassisteerd door Vilmos Huszár. Er waren dadaïstische voor-